

Maturanti iz šol v občini Center o veselih trenutkih in o težavah

Ob koncu maja in v začetku junija srečujemo na cestah hrupne povorke maturantov. Kako razigrani se nam zdijo, ko beremo njihove lepake s šaljivimi osmrtnicami, ko poslušamo njihov Gaudeamus in šaljive litanije, v katerih si privoščijo profesorje, in ko opazujemo njihove norčije. Obnašajo se, kot da ne bi imeli nobene druge skrbi razen maturantskega plesa, valeta in pa tega, kam bi šli na maturitetni izlet. Toda videz vara. Pogovarjali smo se z letošnjimi maturanti srednjih šol v občini Center in se prepričali, da imajo svoje skrbi in težave.

Ko se maturanti v povorkah razkazujejo po ulicah, je pred njimi res nekaj tednov počitnic, a te so le zatišje pred nevihto. Vse — razen odličnjakov, ki dobijo zrelostni izpit avtomatično — čaka matura. Stavljajo jo štirje težki izpiti (dva sta razdeljena na pisni in ustni del, dva sta samo ustna), na katerih morajo strogo komisijam profesorjev dokazati, da so res zreli. Le kako so lahko na obhodih po mestu tako sproščeni, ko jih najhujše vendar še čaka?

So pač mladi. Prav zato med svojim pohodom marsikdaj pozabijo celo na to, da praznujejo dan, ko jim bo uradno priznana zrelost — njihove norčije je marsikdaj ne dokazujejo. (Ali je kdo izmed njih, ki so trosili riž po razredih, šolskih hodnikih in cestah, pomislil, da vlada v precejšnjem delu sveta lakota?) Toda ne moralizirajmo! Matura je enkrat v življenju, pravimo, zato maturantom oprostimo vse.

Na srednje šole v občini Center je bilo letos vpisanih 1050 dijakov — in sicer 224 na II. gimnaziji, 182 na gimnaziji Poljane, 118 na gimnaziji pedagoške smeri, 247 na ekonomski srednji šoli, 110 na tehniški srednji šoli elektro stroke, 114 na šolah zdravstvenega šolskega centra in 55 na šoli za oblikovanje.

Na vseh srednjih šolah v občini Center je četrte razrede izdelalo 932 dijakov ali okrog 89 odstotkov. 91 dijakov se bo potilo jeseni na popravni izpiti, 16 pa jih je imelo več kot dve nezadostni oceni. Odličnjakov je precej: 120 ali 11,4 odstotka. Največ jih je na II. gimnaziji: kar 40 ali več kot 18 odstotkov vseh dijakov v četrtil razredih. Tem srečnejšem ne bo treba na matura.

Te dni slišimo marsikaterga maturanca, kako zabavlja čez matura. »Ne nasprotujem maturi, ker jo moram zdaj opravljati,« je — da ne bi bilo nesporazumov — poudaril Tomaž Terček iz 4. g na II. gimnaziji. »Toda tisto učenje zadnjih deset dni po mojem mnenju nima smisla. To je samo mučenje dijakov. Vse, kar se takrat na hitro naučiš, takoj spet pozabiš.«

Res je, da profesor na maturitetnih izpiti verjetno ne bo zvedel nič novega o zmožnostih in prihodnosti svojih dijakov. Res je tudi, da bo precej tega, kar se četrtošolci zdaj s tako vnemo gulijo, kaj hitro izpuhtelo iz njihovih glav. Vendar vidimo marsikdo v maturi tudi koristne strani. Ne gre za to, da bi profesorji na tem izpitu preverjali znanje dijakov, pač pa da dijaki sami preizkusijo svoje moči.

Mare Smolej, četrtošolec s poljanske gimnazije, je rekel: »Matura je v bistvu neumna stvar. Enkrat si določeno snov že znal, zdaj pa se jo moraš naučiti še enkrat. Koristno pa je, da moraš v kratkem času predelati veliko snovi. Ne preostane ti nič drugega, kot da si narediš dober sistem. Tako se približaš univerzitetnemu načinu dela.«

Podobno misli direktor poljanske gimnazije Franček Bohanec: »Na koncu gimnazije, kot pika na i, mora biti nekaj. Snov, ki jo profesorji sprašujejo v razredih, je silno razdrobljena. Zdaj je prva priložnost, da lahko dijak naenkrat odgovarja na velike sklope snovi. Če bi bilo tako že v razredu, bi bila matura lahko le formalnost. Toda tako ni. Zato je takšna matura, kot je zdaj, prava pri-

prava na univerzitetni način študija.«

Profesorji, s katerimi smo govorili, so nam povedali, da na maturi ne pričakujejo novih odkritij o svojih dijakih. V štirih letih so jih dovolj dobro spoznali. Tisti, ki je izdelal četrtil razred, je svoje sposobnosti že dokazal. Zgodilo se sicer, da na maturi kdo odpove iz enega ali celo dveh predmetov. Toda navadno potem jeseni na popravni izpiti maturo vendarle napravi. Nekateri profesorji so tudi priznali, da dijakom na izpiti malce prišepetavajo in jim pomagajo, če se kje zatakne. Ne moremo pa povedati, kdo nam je to povedal — da se ne bi kdo izmed dijakov preveč zanašal na profesorjevo pomoč. Navsezadnje se vendarle meri njegovo znanje in mora sam dokazati, da zasluži zrelostni izpit.

Ko bodo maturanti opravili še ta naporni zaključni preizkus, se bodo poslovili od let, ki jih mi vsi, ki smo končali šolanje, imenujemo najlepša leta življenja. Ali pa so leta na srednji šoli lepa tudi za tiste, ki guli šolske klopi? Ali se nam ne zdijo lepa šele čez nekaj let, ko se jih nostalgčno spominjamo?

Gimnazijci imajo čez gimnazijo kup pritožb. Pravijo, da se morajo »piflati« snov za ocene, ki je ne bodo rabili nikoli v življenju. Pritožujejo se, da je snov nezanimiva in po eni strani pre malo poglobljena, po drugi pa se preveč spuša v podrobnosti. Potem so tu še profesorji, ki nimajo poslušarja za modne in druge muhe mladih. Doma pa jih držijo na vajetih starši, ki so očitno pozabili, da so bili tudi sami nekoč mladi. (Ali pa tega sploh niso pozabili in samo želijo obvarovati otroke, da ne bi ponavljali njihovih napak?)

Darinka Legat s pedagoške gimnazije je rekla: »Do zdaj nisem občutila kaj posebnega. Do sedemnajstega ali osemnajstega leta te starši trdo držijo. Ko prideš na gimnazijo, se je boljše. V začetku se ti zdi vse tako ogromno. Zdi se ti, da ne boš mogel izdelovati. No, potem se navadiš in v drugem letniku se aktivnejši vključijo v izvenšolske dejavnosti. S tem pa si jemljejo prav tisto, zaradi česar verjetno ljudje pravijo, da so leta šolanja najlepša. Pri tem verjetno mislijo na prosti čas. Šola je pač šola — na njej ni nič posebnega. Vedno si nekako utesnjen. Mogoče se čez deset let spominjaš in spoznaš, da je bilo pravzaprav prijetno, ko ti je nekoč govoril, to in to moraš narediti. Kasneje si moraš določiti cilje sam. V gimnaziji ti je pa vse servirano.«

A vendarle se zdi večini maturantov, da so gimnazijska leta lepa. Mare Smolej iz 4. f. na poljanski gimnaziji je rekel: »Ne vem, kakšna so kasnejša leta, toda jaz sem gimnazijska leta lepo preživel. Nikoli se nisem preveč učil. Če si kolikor toliko inteligenten, se ti na gimnaziji sploh ni treba dosti učiti. Če si nekaj zapomniš v šoli, pa še sam nekaj veš, dobiš takoj trojko. Razen tega je na gimnaziji dovolj, če poveš to, kar je rekel profesor.«

Zanimivo, da se je Mare kot mnogi drugi gimnazijci, s katerimi smo govorili, po drugi strani zavzemal za več individualnega dela na gimnaziji, skratka, taka gimnazija, kot je, se jim zdi skoraj prelahka. Res pa je, kot pravi Mare: »Ravno zaradi takega načina učenja, kot je sedanj, prideš lepo skozi. Gimnazija te sila h kam-

panjskemu učenju. Pravijo, naj bi bil vsak dijak vsako uro pripravljen, ampak v resnici se sproti ne uči skoro nobeden.« Maretov sošolec Matjaž Bizjak pa je še dodal: »Po mojem so nekateri profesorji sami prišli do tega, da ni mogoče biti pripravljen šest predmetov vsak dan.«

Seveda pa se srednješolcem ne zdi edina prednost šolskih let lagodno in brezskrbno življenje. Razredi na gimnazijah in drugih srednjih šolah so pravzaprav družbe prijateljev, ki so po šolski dolžnosti skupaj mnogo ur tedensko. Seveda v nekaterih razredih dijaki med sabo tekmujejo in skrbijo predvsem vsak zase, toda v večini razredov je tovarišstvo močno. V takih razredih ima vsak dijak svoje mesto in lahko računa na pomoč tovarišev, če bi jo potreboval. Kot je rekla Jadranka Vrh s pedagoške gimnazije: »Ogromno mi pomeni že sam razredni kolektiv. V razredu se počutim domačo — že to je vrednota.«

Slovo od gimnazijskih klopi nalaga maturantom odločitve, ki je včasih kaj težka — kakšna bo njihova nadaljnja pot. Ali bodo šli študirat — in če bodo šli, kaj bodo študirali. Za marsikoga je to zelo hud problem. Ni redek četrtošolec na gimnaziji, ki si v začetku junija še ni na jasnem, kaj bo šel študirat. Starši dostikrat obupujejo nad takšno lahkomišelnostjo. Toda tisti, ki okleva, ni vedno lahkomišeln. Včasih je breme odločitve tako težko, da človeka hromi.

V anketi, ki jo je opravil Komunalni zavod za zaposlovanje na II. gimnaziji, je 146 četrtošolcev (ali 65 odstotkov) zapisalo, da bi se o izbiri študija radi posvetovali s strokovnjakom. Nemogoče je, da dobra polovica vseh četrtošolcev ne bi bila zmožna sama oceniti, kakšen študij bi jih veselil. Navsezadnje strokovnjaki si torej želijo iz drugega razloga.

Tudi Mare Smolej s poljanske gimnazije je šel po nasvet na Komunalni zavod za zaposlovanje. »Na zavod nisem šel, ker ne bi vedel, kaj me veseli,« je poudaril. »Že dalj časa sem bil odločen, da bi najraje študiral filozofijo. Toda imel sem pomisleke. Sam v sebi nisem bil popolnoma trden. Okleval sem ravno zato, ker je šlo za filozofijo. Ta študij bi me veselil. Hotel pa sem se pripraviti, ali sem sposoben zanj ali ne. Zdi se mi, da se vsak, ki končuje gimnazijo, boji, ali je sposoben za študij, ki si ga izbira, ali ne.«

Pri dijakih srednjih strokovnih šol te dileme niso tako hude. Večina dijakov teh šol je drugačna od gimnazijcev. O tem je rekel ravnatelj Zdravstvenega šolskega centra, Jaro Komac: »Naši dijaki so praktični stvarni ljudje. Njihova druga zanimanja, razen za stroko, so majhna. Med njimi je malo takih, ki bi imeli razvito domišljijo — to opažajo zlasti slavnisti.«

Te dijake že šola sama usmerja v poklic. Tudi če se po maturi odločijo za študij, večinoma izbirajo študijske smeri podobnih strok, za katere so se bili odločili že na srednji šoli. S tem pa seveda še ni rečeno, da maturanti srednjih strokovnih šol nimajo nobenih problemov z njihovo nadaljnjo potjo. Na ekonomski srednji šoli je v anketi o nadaljnji življenjski poti dobra tretjina dijakov zapisala, da ne vedo, če bodo šli študirat. Tako visok odstotek oklevajočih je vodstvo šole res presenetilo. Toda izkazalo se je, da dijaki ne oklevajo, ker se ne bi mogli odločiti za študijsko smer, pač pa zato, ker ne vedo, če jim bo štipenditor dovolil nadaljevanje študija.

Za dijake ekonomske srednje šole je to lahko hud problem. Povpraševanje po kadrih s to izobrazbo je veliko, na šoli pa je dobra polovica dijakov iz de-

lavskih in kmečkih družin, ki jim šolanje omogočajo štipendije, saj jih starši ne bi mogli vzdrževati. Če zahteva štipenditor vrnitev štipendije, je to zanje nepremagljiva ovira in študiju se morajo odreči.

Toda čeprav štipenditorji navadno želijo, da bi se maturanti čimprej zaposlili, večinoma le najdejo rešitev. Letos se je prvič zgodilo, da je Ljubljanska banka vprašala za mnenje o treh svojih štipendistih, ki so želeli študirati. Vodstvo šole je tega zelo veselo. Če bo tako sodelovanje postalo ustaljena praksa, bodo lahko dosegli, da bodo študij nadaljevali tisti dijaki, ki so zares najbolj sposobni in najbolj marljivi.

Maturanti gimnazij pa se srečujejo z drugačnimi težavami. Te šole nudijo namreč splošno osnovo za študij na univerzi. Tistemu, ki uspešno konča gimnazijo, se odpira toliko vrat, da se je res težko odločiti. Vodstvi obeh gimnazij v občini Center se tega zavedata, zato sta poskrbeli za temeljito poklicno vzgojo.

Na poljansko gimnazijo so povabili strokovnjake Komunalnega zavoda za zaposlovanje, da so dijakom predavali o študiju na univerzi in o raznih poklicih. Februarja so imeli dijaki prost dan, da so lahko obiskali fakultete, ki so takrat odprle vrata gimnazijcem, da so se lahko seznanili s študijem. Dijaki so se za to precej zanimali. Poučeni so bili tudi o možnostih za štipendije in študentskih posojilih.

Na II. gimnaziji so v letošnjem šolskem letu prvič imeli psihološko posvetovalnico in študijsko ter poklicno usmerjanje. Za študijsko in poklicno usmerjanje je skrbela profesorica Danica Podmenik. Že v prvem polletju so povabili strokovnjake Komunalnega zavoda za zaposlovanje, da je četrtošolcem predaval »O prehodu gimnazijcev na univerzitetni študij«. Tudi starše so na roditeljskih sestankih opozorili na potrebo po poklicnem usmerjanju.

Seveda se je tudi II. gimnazija vključila v informativni dan na fakultetah. Obenem so tudi povabili svoje bivše dijakke, ki zdaj študirajo na univerzi, da so prišli v šolo in odgovarjali na vprašanja četrtošolcev. Dijaki so bili s tem zelo zadovoljni, saj pred svojimi nekdanjimi vrstniki niso čutili zadrege, ki so jo morda imeli med obiskom na fakultetah.

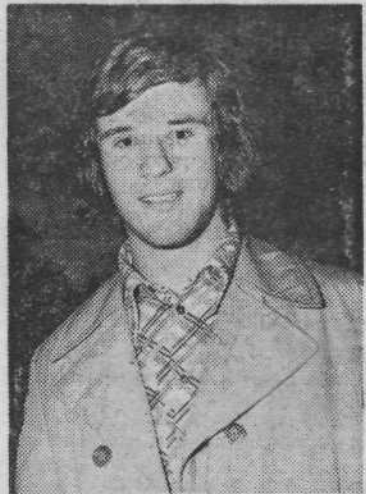
Vodstvo II. gimnazije se predvsem trudi, da bi svoje dijakke čimprej pripravili do razmišljanja o poklicu. Letos bodo že dijakom tretjih razredov razdelili knjigo o visokošolskem študiju, da jo bodo pregledali med počitnicami.

S prihodnjim letom namenjajo tudi začetni spremljati svoje dijakke na univerzi. Zanimajo jih, za kakšen študij se bodo odločali. Tako bodo lahko ugotovili, koliko bodo držali njihovi odgovori v anketi Komunalnega zavoda za zaposlovanje in koliko je morda nanje vplivalo poklicno usmerjanje, da so odločitve spremenili. Obenem pričakujejo, da bodo študenti povedali, kje so šibke točke gimnazijskega učnega programa — kje dobijo pre malo znanja in kaj bi se dalo brez škode črtati.

Kljub vsemu, kar šola stori za poklicno usmerjanje, pa se

Mare Smolej, Poljanska gimnazija, 4. f

Matjaž Bizjak, Poljanska gimnazija, 4. f

Gorazd Hlebanja, II. gimnazija, 4. g

mora nazadnje vsak dijak sam odločiti. »Jaz se do danes nisem odločil, kaj bom delal naprej,« mi je rekel Gorazd Hlebanja z II. gimnazije. »Zanimajo me razne stvari. res je — če sem samokritičen — da za nekatere nisem nadarjen, za druge pa recimo sem. Odločil se bom, ko bo vpis. Mogoče bom šel na kako testiranje. Opažam, da sem vedno bolj negotov, čimveč razmišljam.« Vseeno je s prepričanjem pristavil: »Tega, da se še nisem odločil, ne jemljem tragično.«

Kaj pa starši — ali jih to odlašanje nič ne skrbi?

»Staršem sem že čisto na začetku povedal, da se v moj študij nimajo kaj vmešavati,« mi je samozavestno odgovoril.

Tako so letošnji maturanti — in taki so bili maturanti že od nekdaj — sila samozavestni, morda na videz lahkomišeln, vendar jih je vsaj večina zelo resnih in odgovornih. Vsaka generacija pač prinaša svoj svet, svoje nazore — prav tako kot svojo modo. Morda so letošnji maturanti na prvi pogled kaj drugačni, v bistvu pa so vedno enaki. Tudi njihove težave so vedno presenetljivo enake — in prav tako njihove radosti.

Izdaja občinska konferenca SZDL, Ljubljana-Center — Ureja uredniški odbor: Jože Bencina, Ludvik Burger (gl. urednik), Lojze Cepuš, Vljako Krivokapič, Jože Sircelj (odg. urednik), Blaž Matekovič, Jože Pacek (predsednik ur. odbora), Tatjana Pust, Veljko Rak, Franc Strle, Jože Šager, Rudi Veselič.

Tiska ČGP »DELO« — Časopis izhaja zadnji ponedeljek v mesecu — Oproščeno temeljnega davka po mnenju Sekretariata za informacije IS SRS z dne 13. II. 1973 številka 421—1/72